

Effecten op beschermde soorten Hazersveld, Hazerswoude-Dorp

Oriënterend onderzoek (quick scan) in het kader van de Flora- en faunawet

D.B. Kruijt
G.F.J. Smit

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Effecten op beschermde soorten Hazersveld, Hazerswoude-Dorp

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet

D.B. Kruijt
G.F.J. Smit

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Rijnwoude

28 december 2007
rapport nr. 07-238

Status uitgave: conceptrapport
Rapport nr.: 07-238
Datum uitgave: 28 december 2007
Titel: Effecten op beschermde soorten Hazersveld, Hazerswoude-Dorp
Subtitel: Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet
Samenstellers: MSc. D.B. Kruijt
Drs. G.J.F. Smit

Aantal pagina's inclusief bijlagen: 31
Project nr.: 07-601
Projectleider: Drs. G.J.F. Smit
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Rijnwoude
Frederik van Eedenplein 4, 2394 EB Hazerswoude-Rijndijk
Referentie opdrachtgever: brief met kenmerk RBLD/YM/ d.d. 19 november 2007
Akkoord voor uitgave: Directeur Bureau Waardenburg bv
drs. A.J.M. Meijer

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Rijnwoude

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Rijnwoude is voornemens om ten zuidwesten van de kern Hazerswoude-Dorp circa 250 woningen te gaan realiseren.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Gemeente Rijnwoude heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een *quick scan* naar beschermde soorten in het betreffende gebied uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

G.F.J. Smit	projectleiding, veldwerk, fotografie
D.B. Kruijt	veldwerk, rapportage, fotografie.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit de gemeente Rijnwoude werd de opdracht begeleid door mevrouw Y.H.S. Monincx.

Leeswijzer

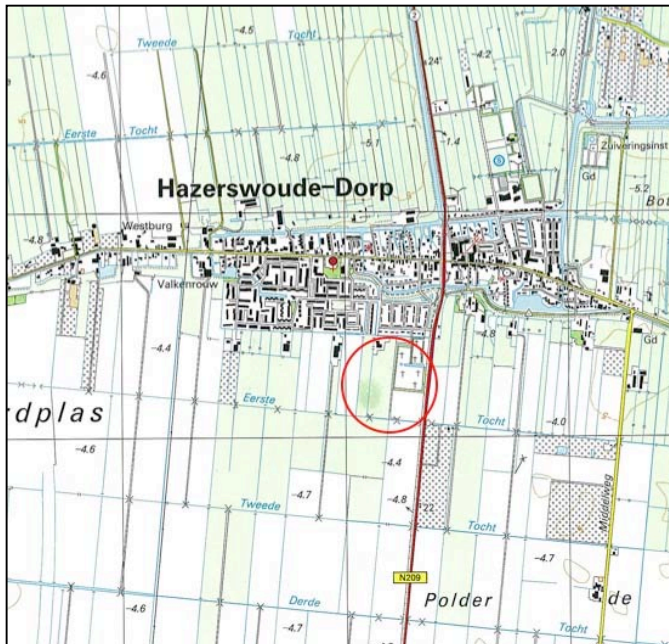
Ten behoeve van: 'Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid en vijfde lid onderdeel c'

Ontheffing moet worden aangevraagd voor de bittervoorn. De informatie die benodigd is voor de onderbouwing van de aanvraag voor ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet, kan op de volgende plaatsen in dit rapport worden gevonden:

- A. De verwachte effecten van de ingreep op deze soorten: § 2.2.
- B. De gevolgen voor de staat van instandhouding van deze soorten (populatie-niveau): § 2.2.
- C. De onderzoeksmethodiek: § 1.2.
- D. De bij dit project betrokken onderzoekers staan in het voorwoord vermeld. Bureau Waardenburg heeft een kwaliteitsborgingssysteem en is ISO-gecertificeerd. Bureau Waardenburg garandeert de kwaliteit van het onderzoek.
- E. De resultaten van het veldonderzoek: § 2.2. De datum van het veldbezoek is vermeld in § 1.2.
- F. De functie van het plangebied voor de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd: zie onder A. hierboven.
- G. De mate waarin de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd in het verleden in het plangebied voorkwamen: zie onder A. hierboven. De bij ons bekende bronnen zijn vermeld in § 1.5.
- H. De (tijdelijke en blijvende) gevolgen van de voorgenomen activiteiten op de habitats van de relevante soorten: zie onder A. hierboven.
- I. Mitigerende maatregelen: § 3.2.
- J. Compenserende maatregelen: zijn beschreven in § 3.2 en het projectplan.
- K. Waar en wanneer de compenserende maatregelen worden uitgevoerd: zie § 3.2 en het projectplan.

Inhoud

Voorwoord.....	3
Leeswijzer.....	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Aanpak natuurtoets.....	9
1.3 Het plangebied.....	10
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten.....	11
1.5 Bronnenonderzoek.....	12
2 Effecten op flora en fauna.....	15
2.1 Flora.....	15
2.2 Vissen.....	16
2.3 Amfibieën.....	17
2.4 Reptielen.....	18
2.5 Grondgebonden zoogdieren.....	18
2.6 Vleermuizen.....	19
2.7 Vogels.....	20
2.8 Beschermde soorten ongewervelden.....	20
3 Conclusies en aanbevelingen.....	23
3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag.....	23
3.2 Aanbevelingen.....	23
4 Literatuur.....	25
Bijlage 1 Wettelijk kader.....	27

Figuur 1 Globale ligging van het plangebied

Figuur 2 Luchtfoto van het plangebied (rood omlind) (Bron: Google Earth)

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Rijnwoude is voornemens om ten zuidwesten van de kern Hazerswoude-Dorp 250 woningen te gaan realiseren. Dit plangebied valt verder onder de naam "Hazersveld".

Bij de uitvoering van deze bouwplannen in het plangebied Hazersveld zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie Bijlage 1). Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een quick scan naar beschermde soorten. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied verwacht worden (Hoofdstuk 2)?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep (Hoofdstuk 2)?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke (Hoofdstuk 2)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (Hoofdstuk 3)?
- Is nader onderzoek nodig (Hoofdstuk 3)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 3)?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

1.2 Aanpak natuurtoets

Quick scan

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Oriënterend terreinbezoek, bemonstering waterlopen

Het plangebied Rijnpark is op 20 november 2007 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Tijdens het terreinbezoek zijn de aanwezige wateren steekproefsgewijs bemonsterd met een schepnet.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement nodig om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goed beoordeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het plangebied is gelegen ten zuidwesten van de kern Hazerswoude-Dorp, en ten westen van de N209 (figuur 1, 2). Direct ten oosten van het plangebied ligt een begraafplaats. De verdere omgeving bestaat uit een polderlandschap van afwisselend gras- en akkerland en sloten. Totaal bedraagt het plangebied zo'n 7,6 ha.

Het plangebied zelf bestaat voor het grootste gedeelte uit intensief beheerd grasland, met in het zuidoostelijk deel een stuk bouwland (foto voorkaft). Door en langs de randen van het plangebied liggen enkele sloten, en in het noorden ligt een boerderij. Enkele sloten langs de zuidelijke rand van het plangebied zijn met elkaar verbonden door middel van een betonnen brugconstructie (foto 1).

De sloten zijn recentelijk geschoond en zijn met name om het plangebied heen relatief breed (2-3 meter). Vanwege het recentelijk opschonen ontbreekt een goed ontwikkelde waterplanten- en oevervegetatie. De sloten liggende midden in het plangebied zijn smaller (ca. 1 meter) en vallen deels droog. Alle sloten staan in contact met sloten buiten het plangebied.

Foto 1. *Betonnen brugconstructie.*

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor zijn:

- *dempen van enkele sloten*
- *aanleggen van 250 woningen*

Gebruikte informatiebronnen:

- *Tekening plangrens Hazersveld. Tek.nr. 303-914-001, 05-09-2007*
- *Brief Gemeente Rijnwoude "Verzoek offerte flora- en fauna onderzoek Rijnpark en Hazersveld", 19 oktober 2007*

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt alleen vrijstelling van soorten in tabel 1 van de Flora- en faunawet (zie Bijlage 1).

De volgende mogelijke effecten worden in dit rapport beschreven en hieronder toegelicht:

- Verlies van areaal / biotoop
- Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden

- Verstoring door beweging, licht en geluid in de gebruiksfase
- Versnippering

De ingreep zal betrekking hebben op vrijwel het gehele plangebied. Tijdens deze werkzaamheden zal er bovendien telkens verstoring (geluid, beweging, licht) plaatsvinden door o.a. graafmachines, vrachtwagens, bouwlampen etc. Deze zullen echter van tijdelijke aard zijn.

Het plangebied zal in gebruik worden genomen voor woondoeleinden. Dit zorgt voor een toename van menselijke activiteiten als geluid, beweging, autoverkeer, en overlast door licht. Daarnaast vindt hoogstwaarschijnlijk versnippering plaats doordat het plangebied doorsneden zal worden door verschillende wegen, bebouwing en mogelijk andere barrièrevormende obstakels.

1.5 Bronnenonderzoek

Het plangebied 'Hazersveld' ligt in het kilometerhok x:100 / y:456. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl, zie tabellen 1.1). Het plangebied beslaat met een oppervlak van 7,6 ha circa 2-10 % van elk kilometerhok waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

Tabel 1.1. *Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:100 / y:456*
 FF1 = Flora- en faunawet categorie 1 (vrijstelling); FF23 = Flora- en faunawet categorie 2 of 3 (strik(er) beschermd); H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst

Soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten					slecht	-	1991-2006
Mossen					niet		1996-2006
Korstmossen					niet		1991-2006
Paddestoelen					niet		1991-2006
Zoogdieren		3	3		slecht	51-100%	1996-2006
Broedvogels		25		2	goed	0%	1995-2006
Watervogels		38	23		goed	0%	96/97-03/04
Reptielen					niet		1992-2006
Amfibieën					niet		1992-2006
Vissen					niet		1992-2006
Dagvlinders					goed	51-100%	1995-2006
Nachtvlinders					niet		1980-2005
Libellen					niet		1992-2006
Sprinkhanen					niet		1992-2006
Overige ongewervelden					niet		1992-2006

In km-hok 100/456 zijn alleen de soortgroepen broedvogels, watervogels en dagvlinders goed onderzocht met bij de broedvogels twee rode lijst soorten. Gezien de relatief kleine oppervlakte van 7,5 ha welke circa 10 % van het kilometerhok beslaat zijn bovenstaande

gegevens niet representatief voor het gebied. Het grote aantal watervogels in de tabellen is dan ook te verklaren aan de hand van andere sloten en grotere wateren welke in de drie kilometerhokken liggen, buiten het plangebied.

Gezien de beperkte representativiteit van gegevens van het Natuurloket zijn deze niet opgevraagd. Om toch een zo goed beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

2 Effecten op flora en fauna

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

In de regio komt voor zover bekend de gewone dotterbloem voor als beschermde plantensoort welke ook in het plangebied zou kunnen voorkomen (van Vliet *et al.*, 2004; Koopman & Boddeke, 2004).

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten waargenomen. De gewone dotterbloem is een oeversoort welke algemeen voorkomt langs waterkanten en moerassige weilanden. Enkele sloten en waterkanten in het plangebied zouden mogelijk een geschikt habitat kunnen vormen voor deze soort. Door het uitvoeren van de quick scan laat in het (bloei)seizoen is het niet uit te sluiten dat deze soort wel in het plangebied voorkomt. In november zijn restanten van groeiwijzen in het veld niet meer aanwezig.

Op grond van de beschikbare literatuur, aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden geen andere beschermde soorten verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

Door het dempen van verschillende sloten kunnen mogelijke groeiplaatsen van de gewone dotterbloem verloren gaan. In de graslanden rond het plangebied zijn potentiële groeiplaatsen in ruime mate aanwezig. De gewone dotterbloem is een algemene soort, het dempen van enkele sloten zal daarom geen effect hebben op de gunstige staat van instandhouding omdat het aantal planten welke hiermee gemoeid zijn relatief klein is.

Voor deze soort geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen in het kader van de Flora- en faunawet. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, wel dient er rekening gehouden te worden met artikel 2, de zorgplicht, die altijd van kracht blijft.

In § 3.2 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de eventuele schade aan deze soort te verminderen of voorkomen. Deze dienen in de definitieve plannen te worden opgenomen.

Tabel 2.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten planten

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
gewone dotterbloem	mogelijk	vernietiging groeiplaatsen	artikel 8

2.2 Vissen

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

De beschermde vissoorten bittervoorn en kleine modderkruiper zijn uit de regio bekend en zouden op grond van de aanwezige watertypen in het plangebied voor kunnen komen (de Boer & van Eekelen 2007)

Tijdens het veldbezoek is op verscheidene monsterlocaties in het zuiden van het plangebied de bittervoorn waargenomen (foto 2, tabel 2.2). Dit betroffen zo'n 15-20 exemplaren verspreid over drie monsterlocaties. De bemonsterde sloot was zo'n 2,5 meter breed, ondiep en zanderig, en betrof de sloot welke de zuidelijke grens van het plangebied bepaald. Vrijwel alle exemplaren werden in de spaarzame oeverbegroeiing aangetroffen. Aangenomen kan worden dat de soort in het hele plangebied voorkomt aangezien alle sloten met elkaar verbonden zijn. De soort is op drie van de totaal acht bemonsterde locaties in het plangebied aangetroffen, op elke locatie met verscheidene exemplaren. Het kan worden aangenomen dat hij plaatselijk in relatief grote dichtheden voorkomt.

Foto 2. Gevangen bittervoorn.

Op grond van het voorkomen in de directe omgeving en de aanwezige watertypen langs het plangebied zou ook de beschermde kleine modderkruiper in het plangebied kunnen voorkomen. Tijdens het bemonsteren is deze soort echter niet aangetroffen. Doordat de soort, ondanks intensieve bemonstering, niet is aangetroffen, heeft het plangebied naar verwachting geen of slechts een marginale betekenis voor de kleine modderkruiper.

In het zuidelijk gedeelte van het plangebied zijn ook nog verschillende exemplaren van de riviergrondel en tiendoornige stekelbaars aangetroffen. In het noordelijk gedeelte van het plangebied is alleen een enkel exemplaar van de tiendoornige stekelbaars aangetroffen.

Buiten het plangebied is nog op drie locaties bemonsterd. Ten zuidoosten van het plangebied zijn verscheidene exemplaren van bittervoorn, tiendoornige stekelbaars, riviergrondel en een enkel exemplaar van de ruisvoorn aangetroffen.

Gezien de beschikbare literatuur en terreinkenmerken worden geen andere beschermde soorten vissen in het plangebied verwacht.

Effecten en verbodsbepalingen

Het vergraven en/of dempen van de watergangen zal leiden tot een beperkt verlies van bestaand leefgebied van de bittervoorn. De ingreep heeft naar verwachting geen effect op de gunstige staat van instandhouding, daar de soort vooral in de zuidelijke grenswateren van het plangebied voorkomt en ook in de directe omgeving, welke in contact staan met de sloten in het plangebied.

Met het dempen van de wateren in het plangebied worden verbodsbepalingen overtreden voor de bittervoorn. Voor deze soort dient een ontheffing te worden aangevraagd.

In § 3.2 zijn mitigerende en compenserende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen. In de definitieve planvorming dienen deze te worden opgenomen.

Tabel 2.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten vissen

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
bittervoorn	zeker	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 11

2.3 Amfibieën

Huidige functie plangebied voor amfibieën

De volgende soorten amfibieën zijn uit de regio bekend: Kleine watersalamander, gewone pad, rugstreeppad, bruine kikker en groene kikker "complex" (van Eekelen, 2002; RAVON, 2006).

Tijdens het veldbezoek zijn geen van deze soorten waargenomen. Op basis van de aanwezige terreinkenmerken, agrarisch gebied, diepliggende ontwateringsloten met hoogopgaande taluds, is te verwachten dat het plangebied voor bovengenoemde beschermde soorten nauwelijks betekenis heeft. Mogelijk heeft de sloot dwars door het plangebied een (beperkte) betekenis als voortplantingswater. In de directe omgeving liggen echter sloten grenzend aan grasland die geschikter zijn als voortplantingswater. De sloten in het plangebied zijn niet geschikt voor rugstreeppad. Het plangebied heeft naar verwachting dan ook geen betekenis voor een in de regio voorkomende strikt beschermde soort als de rugstreeppad.

Effecten en verbodsbepalingen

Het dempen van sloten kan leiden tot een beperkt verlies van (potentieel) leefgebied van de kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en het groene kikker "complex". Dit zijn algemene soorten die naar verwachting vooral in de omgeving van het plangebied voorkomen. Het dempen van de sloten binnen het plangebied zal daarom geen effect hebben op de gunstige staat van instandhouding.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen in het kader van de Flora- en faunawet. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, wel dient er rekening gehouden te worden met artikel 2, de zorgplicht, die altijd van kracht blijft.

In § 3.2 zijn enkele mitigerende maatregelen opgenomen om de eventuele schade aan deze soorten te verminderen of voorkomen.

Tabel 2.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, groene kikker "complex"	waarschijnlijk	vernietiging verblijfplaatsen	artikel 11

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

Uit de regio zijn geen beschermde soorten bekend die in het plangebied kunnen voorkomen (RAVON, 2006). Het plangebied bevat geen geschikt biotoop, een ontheffing is derhalve niet nodig.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Huidige functie plangebied voor zoogdieren

De volgende soorten zijn uit de regio bekend en zouden op grond van de aanwezige landschapelementen in het plangebied (tijdelijk) kunnen voorkomen: kleine marterachtigen, vos, bruine rat, woelrat, veldmuis, mol en haas (Broekhuizen *et al.* 1992).

Tijdens het veldbezoek zijn geen holen, verblijfplaatsen en/of sporen van grondgebonden zoogdieren waargenomen. Algemeen voorkomende soorten als veldmuis en mol komen naar verwachting in het weiland voor. Hazen komen zeer waarschijnlijk in de regio voor en het plangebied zal deel uitmaken van het leefgebied van deze soort. De andere soorten worden niet anders dan incidenteel in het gebied verwacht.

Het plangebied heeft naar verwachting een beperkte betekenis voor beschermde soorten grondgebonden zoogdieren.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal naar verwachting leiden tot vernietiging van vaste rust- of verblijfplaatsen van veldmuis en mol. Voor andere regionaal voorkomende soorten kan de ingreep verlies aan leefgebied betekenen. De toekomstige bewoning kan leiden tot meer predatie van katten in het direct omliggende agrarisch gebied. De in het plangebied te verwachten soorten komen algemeen voor. De gunstige staat van instandhouding is dan ook niet in het geding.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen in het kader van de Flora- en faunawet. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, wel dient er rekening gehouden te worden met artikel 2, de zorgplicht, die altijd van kracht blijft.

In § 3.2 zijn mitigerende en compenserende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

Tabel 2.5 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
veldmuis, mol	waarschijnlijk	verlies areaal, verstoring en vernietiging voortplantings-, vaste rust- of verblijfplaatsen	artikel 11

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten vleermuizen zijn uit de regio bekend en zouden op basis van de terreinkenmerken in het plangebied kunnen foerageren: gewone dwergvleermuis en laatvlieger (Limpens *et al.* 1997). De randen langs de beplanting rond de begraafplaats vormen geschikte jachtlocaties voor deze soorten. Ook de begraafplaats zelf biedt geschikte jachtplekken. In het open landschap zijn geen mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Voor de in de regio voorkomende meervleermuis en ruige dwergvleermuis biedt het plangebied geen geschikte jachtplekken. De meervleermuis jaagt boven open water en de ruige dwergvleermuis in bos.

Mogelijk wordt de sloot aan de oostelijke rand van het plangebied (langs het kerkhof en N209) gebruikt als vliegrouete en/of jachtgebied vanwege de beschutting van de naastliggende bomen. Daarnaast worden mogelijk ook de overige lintvormige stroken langs de randen van het plangebied als vliegrouete en/of jachtgebied gebruikt. De boerderij en het overige plangebied bieden geen tot marginale mogelijkheden voor vleermuizen.

De betekenis van het plangebied voor vleermuizen is beperkt. In de regio zijn voldoende geschikt jachtgebieden en vliegroutes voorhanden.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden, de gunstige staat van instandhouding is voor de genoemde soorten niet in het geding.

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

In het plangebied kunnen betrekkelijk algemene soorten broedvogels van stedelijk gebied en agrarisch landschap worden verwacht. Volgens de broedvogelatlas (SOVON 2002) komen in de regio de volgende broedvogels van de Rode Lijst voor, waarvoor in het plangebied geschikt broedhabitat voorkomt: grutto, veldleeuwerik, boerenzwaluw, huiszwaluw, grauwe vliegenvanger, graspieper, huismus en ringmus

Tijdens het veldbezoek zijn geen soorten van de Rode Lijst waargenomen. Wel zijn de volgende meer algemene soorten waargenomen: wilde eend, kokmeeuw en zwarte kraai. Het betrof geen hoge aantallen. De wilde eend komt mogelijk tot broeden in het plangebied.

Het plangebied heeft verder geen speciale betekenis voor winter-/watervogels (www.sovon.nl).

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep kan verstoring van incidenteel aanwezige broedvogels plaatsvinden. Als de werkzaamheden in het plangebied buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, of men er van tevoren van vergewist dat er geen broedvogels/nesten verstoord zullen worden is er geen effect op broedvogels te verwachten.

Een overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet vindt dan niet plaats, het aanvragen van een ontheffing is dus niet nodig.

In § 3.2 zijn mitigerende en compenserende maatregelen opgenomen om eventuele schade aan de soorten te verminderen of te voorkomen.

2.8 Beschermden soorten ongewervelden

Voorkomen en functie plangebied

De volgende soorten zijn uit de regio bekend en zouden op grond van de aanwezige landschapelementen in het plangebied kunnen voorkomen: groene glazenmaker (www.groeneglazenmaker.nl) en platte schijfhoren (Stichting Anemoon 2005). Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten waargenomen. De sloten in het plangebied zijn niet tot amper geschikt als leefgebied voor de groene glazenmaker aangezien er in het plangebied geen krabbescheer is aangetroffen (voorwaarde voor groene glazenmaker) en op basis van de slootkenmerken ook niet wordt verwacht. Een goede waterplantenontwikkeling is een voorwaarde voor de platte schijfhoren, aangezien deze ook niet is aangetroffen heeft het plangebied naar verwachting geen of een marginale betekenis voor de platte schijfhoren.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden, de gunstige staat van instandhouding is voor de genoemde soorten niet in het geding.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

- Bij het vergraven van de oever kunnen groeiplaatsen van beschermde gewone dotterbloem verloren gaan. Voor deze soort geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ontwikkeling. Andere beschermde planten zijn niet aangetroffen.
- Bij het dempen van sloten zal rekening moeten worden gehouden met de bittervoorn. Andere beschermde vissen zijn niet aangetroffen. Aanbevelingen zijn opgenomen in § 3.2.
- Bij het verwijderen van de graslanden, beplanting en sloten in het plangebied moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. De graslanden, beplanting en sloten hebben betekenis voor algemene broedvogels.
- De sloten en bouw- en graslanden in het plangebied hebben betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ontwikkeling.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.

Ontheffing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat de mitigerende en compenserende maatregelen zoals verwoord in de volgende paragraaf zullen worden uitgevoerd.

Tabel 3.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Verbodsbepaling	Ontheffing nodig?
bittervoorn	zeker	artikel 11	ja

3.2 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende of compenserende maatregelen aanbevolen, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht.

Vissen en amfibieën

Het dempen en/of opschonen en uitgraven van de sloten dient bij voorkeur uitgevoerd te worden in de periode 1 augustus tot 1 november, buiten het voortplantingsseizoen van vissen en amfibieën en voor de overwinteringsperiode.

Te dempen sloten worden, indien nodig, afgedamd en op één plaats verdiept. De waterstand wordt vervolgens verlaagd tot enkele centimeters diep d.m.v. overscheppen of een pomp met een korf om de zuiger, dit om het verhakselen van vissen tegen te gaan. Eventueel aanwezige vissen zullen zich in het diepe deel verzamelen, en nog in het water aanwezige amfibieën zullen het droogvallende water op eigen kracht verlaten. De vissen en eventueel achtergebleven amfibieën worden gevangen en overgebracht naar geschikt water in de nabije omgeving. Sloten dienen vervolgens kort na het droogvallen en leegvissen te worden gedempt.

Grondgebonden zoogdieren

Voor de grondgebonden zoogdieren dienen de werkzaamheden zoveel mogelijk van binnen naar buiten uitgevoerd te worden, dit om de soorten de gelegenheid te bieden het plangebied te ontvluchten en/of elders in het plangebied heen te gaan.

Broedvogels

Bepantingen en sloten worden bij voorkeur buiten het broedseizoen verwijderd en gedempt om te voorkomen dat broedvogels worden verstoord. Het broedseizoen loopt doorgaans van half maart tot eind augustus. Of anders dient men zich ervan te vergewissen dat er geen broedvogels/nesten kunnen worden verstoord.

4 Literatuur

- Backes, C.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks (2004). Hoofdlijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers, Den Haag.
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- de Boer, E.J.F. & R. van Eekelen, 2007. Uitgangspunten natuurcompensatie opstelplaats RijnGouwewijn in de Elfenbaan bij Zoetewoude. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Bouwman, J., 2005. Vlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2004. In: Waarnemingenverslag ongewervelden 2005. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Hoogwoud.
- Bruyne, R. de., 2002. De Nauwe korfslak *Vertigo angustior* in Nederland (Mollusca: Gastropoda). Nederlandse Faunistische Mededelingen (16): 11-20.
- Eekelen, R. van, 2002. Het gebruik door dieren van faunapassages bij De Elfenbaan. Rapportnr. 02-094. Bureau Waardenburg bv, Culemborg
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Huijbregts, H., 2004c. Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis .
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Kleukers, R., 2003. Sprinkhanen en krekels in de periode 1996-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kleukers, R., E. van Niekerken, B. Odé, L. Willemse & W. van Wingerden, 1997. De Sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). Nederlandse Fauna 1. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Koopman, A.D.G. & P.H.N. Boddeke, 2004. Beoordeling beschermde soorten Burggooi, Alphen aan den Rijn. Rapportnr. 04-131. Bureau Waardenburg bv, Culemborg
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Natuurhistorische bibliotheek 65. KNNV, Hoogwoud.
- LNv, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNv, Den Haag.
- LNv, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNv, Den Haag.

- LNv, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNv, Den Haag.
- Mennema, J., A.J. Quené-Boterenbrood & C.L. Plate, 1985. Atlas van de Nederlandse Flora. Deel 2. Zeldzame en vrij zeldzame planten. Uitgeverij Kosmos, Amsterdam.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nederlands Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (2e herziene druk). Media Publishing, Doetinchem.
- RAVON, 2006. Waarnemingenoverzicht 2005. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 24. Jaargang 8, nr. 3, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn, 2004. Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- van Vliet, F., G.F.J. Smit & A.D.G. Koopman, 2004. Beoordeling beschermde soorten Deelgebied Q Kerk en Zanen, Alphen aan den Rijn. Rapportnr. 04-284. Bureau Waardenburg bv, Culemborg
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra, 1994. Nederlandse oecologische flora: wilde planten en hun relaties 1 t/m 5. KNNV Uitgeverij / IVN, Utrecht.
- Woldendorp. H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag
- Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikmans, 2003. Gegevensvoorziening vis- en amfibieënsoorten Annex II Habitatrichtlijn. Overzicht beste leefgebieden kamsalamander, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, bittervoorn en rivierdonderpad. RAVON, Nijmegen.
- Zuiderwijk, A. & G. Smit, 1990. De Nederlandse slangen in de jaren tachtig. Analyse van waarnemingen en beschrijving van landelijke verspreidingspatronen. Lacerta 49 (2).

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.)

en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure (LNV 2005b, a).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).

3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringsstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.)

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geveerd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl